

EL RÈGIM JURÍDIC SANCIONADOR DISCIPLINARI APLICABLE ALS FUNCIONARIS EN SUPÒSITS DE DISCRIMINACIÓ PER RAÓ DE LLENGUA

Joan Manel TRAYTER JIMÉNEZ

Catedràtic de dret administratiu de la Universitat de Girona

The abstract can be found at the end of the article.

Resumen al final del artículo.

I. MARC NORMATIU GENERAL DE RECONeixEMENT DE LA DOBLE OFICIALITAT EN DETERMINATS TERRITORIS I DEL DRET D'OPCIÓ A LA LLENGUA DEL QUAL GAUDEIXEN ELS CIUTADANS

1. *Contingut de la Constitució i els estatuts d'autonomia en relació amb aquesta matèria*

L'existència de la doble oficialitat lingüística en determinades comunitats autònomes i, com a conseqüència, el reconeixement del dret d'opció a utilitzar una o altra llengua oficial en un mateix territori davant de qualsevol Administració pública és una constant que es troba recollida en diverses normes jurídiques, tant constitucionals i estatutàries com legals.¹

Així, doncs, cal partir de la norma suprema del nostre ordenament jurídic i, concretament, de l'article 3 de la Constitució espanyola de 1978 el qual, després de reconèixer en el seu apartat primer que la llengua oficial de l'Estat és l'espanyol i l'exigència que tots els espanyols l'han de conèixer i tinguin reconegut el dret a utilitzar-la, estableix taxativament que les llengües pròpies són també oficials a les respectives comunitats autònomes d'acord amb els seus estatuts. D'aquesta manera el precepte es remet a les previsions estatutàries de cada comunitat autònoma.

A casa nostra, l'article 3 de l'Estatut de l'any 1979 deia:

1. Aquest treball ha estat elaborat amb la col·laboració de Carmela Altímis Ibañes.

- «1. La llengua pròpia de Catalunya és el català.
2. L'idioma català és l'oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol.
3. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.
4. La parla aranesa serà objecte d'ensenyament i d'especial respecte i protecció.»

Per tant, d'acord amb aquest precepte la llengua pròpia de Catalunya és el català i també es reconeix l'oficialitat de la llengua castellana atès que aquesta és l'oficial a tot l'Estat espanyol. Així mateix, és interessant posar en relleu que ja aquest article, al seu apartat tercer, conté un mandat dirigit a la Generalitat consistent a assegurar que hom podrà utilitzar de manera indistinta els dos idiomes, tant pel que fa al seu ús normal o a l'oficial (en aquells supòsits de relació entre Administració pública-ciudadà, per exemple), de tal manera que el que es pretén és aconseguir la plena igualtat de drets i deures dels ciutadans amb independència de si aquests fan ús de la llengua catalana o castellana.

De forma similar, altres estatuts de certes comunitats autònomes han reconegut la doble oficialitat lingüística als seus territoris. Així, a títol d'exemple, podem esmentar: l'article 6 de l'Estatut basc, l'article 5 de l'Estatut gallec i l'article 3 de l'Estatut balear. Per tant, d'allò previst a l'article 3 de la Constitució espanyola i del contingut de determinats estatuts d'autonomia en relació amb aquesta matèria, pot afirmar-se sense cap dubte que en certs territoris es troba reconeguda la cooficialitat idiomàtica, de tal manera que els ciutadans tenen el dret a conèixer i a utilitzar la llengua pròpia d'aquella comunitat i que ha estat declarada com a oficial dins d'aquell territori juntament amb la castellana. A més, tots aquests textos normatius també sancionen els supòsits de discriminació per raó de llengua i demanen als poders públics de cada comunitat autònoma que garanteixin la igualtat en el dret d'ús de les dues llengües cooficials, la castellana i la pròpia de la comunitat, al mateix temps que els atorga el deure de fomentar l'estudi i ús de la llengua pròpia per part dels ciutadans.

Tal com s'ha posat de manifest en diverses ocasions,² crida l'atenció que la Constitució espanyola no hagi configurat el dret d'opció lingüística

2. En aquest sentit, JESÚS PRIETO DE PEDRO, «Libertades lingüísticas, doble oficialidad e igualdad en la jurisprudencia», *Revista Llengua i Dret*, núm. 14, juliol 1990, pàg. 5-26.

com un dret dels ciutadans que té la condició de dret fonamental. Així, doncs, atès que és a l'article 3 on es reconeix la possible cooficialitat de diverses llengües en algunes comunitats autònomes, aquest dret d'opció lingüística, pel fet de no trobar-se al títol I, capítol II, secció primera de la Constitució, no ha adoptat la naturalesa jurídica de dret fonamental i, per tant, no gaudeix de la protecció especial que la norma constitucional atorga de forma especial als articles 53 i 81 (com és l'establiment del principi de reserva de llei i la protecció jurisdiccional davant del Tribunal Constitucional mitjançant la interposició d'un recurs d'empara, entre d'altres). Per tant, ningú pot recórrer en via de recurs d'empara al Tribunal Constitucional al·legant que li ha estat vulnerat el dret d'opció lingüística, encara que és molt comú que aquests casos arribin a aquesta seu jurisdiccional quan en última instància, pel fet de vulnerar el dret a optar per l'ús d'una llengua o una altra, es lesiona un dret fonamental. Concretament, és freqüent que els supòsits de discriminació per raó de la llengua arribin al Tribunal Constitucional al·legant que ha estat vulnerat l'article 14 de la Constitució, és a dir, el principi d'igualtat, tot i que en aquest precepte no es fa menció de forma concreta a la llengua com a factor de discriminació (*«los españoles son iguales ante la ley, sin que pueda prevalecer discriminación alguna por razón de nacimiento, raza, sexo, religión, opinión o cualquier otra condición o circunstancia personal o social»*), però la jurisprudència ha admès que en aquests casos és aplicable el que preveu aquest precepte.

Una vegada analitzat quin és el contingut sobre aquesta matèria que es troba previst i vigent tant a la Constitució com als estatuts d'autonomia, és oportú fer esment de la regulació prevista pel nou Estatut d'autonomia de Catalunya, que ja és en vigor.

El nou Estatut d'autonomia de Catalunya es dedica de manera més detallada a la llengua. Així, en primer lloc, es pot esmentar que l'article 6, «La llengua pròpia i les llengües oficials», hi posa més èmfasi i, tot i que reconeix la cooficialitat d'ambdues llengües, la castellana i la catalana al territori de Catalunya, dóna preeminència a l'ús de la llengua catalana vers la castellana, ja que al seu apartat primer indica que «[...] Com a tal, la llengua catalana és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya, i es també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament». No obstant això, a l'apartat segon d'aquest precepte es reconeix el dret dels ciutadans a poder utilitzar qualsevol de les llengües, castellana o catalana, i de conèixer-les i fa una crida als poders públics a complir amb el deure que tenen de garantir aquests drets dels ciutadans. Com a qüestió nova, aquest precepte posa de manifest la necessitat que la Generalitat i els poders pú-

blics s'encarreguin de prendre totes les mesures necessàries per aconseguir en l'àmbit de la Unió Europea el reconeixement de la llengua catalana i la seva presència en els organismes internacionals i que se subscriguin tractats de cooperació entre les diferents comunitats i territoris que comparteixen el patrimoni lingüístic amb Catalunya per fomentar la seva difusió a l'exterior.

En qualsevol cas, el que crida més l'atenció de la nova redacció de l'Estatut d'autonomia de Catalunya és que dedica tot un capítol (el capítol tercer) a la regulació dels drets i deures lingüístics. Aquest capítol està format per cinc preceptes, que regulen aquests drets lingüístics des de diversos vessants: l'article 32 conté el principi general de no-discriminació per raó de la llengua; l'article 33 es dedica als drets lingüístics davant de les administracions públiques i les administracions estatals; l'article 34 regula els drets lingüístics de consumidors i usuaris; l'article 35 s'ocupa d'aquests drets en l'àmbit de l'ensenyament, i, finalment, l'article 36 es dedica als drets amb relació a l'aranès. Atès l'objecte d'anàlisi d'aquest article, que són els drets lingüístics dels ciutadans davant dels poders públics i les conseqüències de la seva eventual lesió, escau analitzar de forma més detallada el contingut dels articles 32 i 33 d'aquest capítol. De la lectura d'aquests preceptes es poden extraure les notes següents:

- En primer lloc, l'article 32 d'aquest capítol conté el principi general de no-discriminació per raó de la llengua quan diu «totes les persones tenen dret a no ésser discriminades per raons lingüístiques. Els actes jurídics fets en qualsevol de les dues llengües oficials tenen, pel que fa a la llengua, validesa i eficàcia plenes».
- Es reconeix a l'apartat primer de l'article 33 que «els ciutadans tenen dret d'opció lingüística». És a dir, s'atorga als ciutadans la facultat de poder escollir, quan s'adrecen a les administracions públiques i institucions de Catalunya, la llengua que desitgen utilitzar entre les reconegudes com a oficials (la castellana o la catalana) i el deure dels poders públics en l'exercici de les seves funcions de respectar aquest dret. L'apartat segon es dedica al reconeixement d'aquest dret d'opció lingüística dels ciutadans davant l'Administració de justícia, el Ministeri Fiscal, el notariat i els registres públics, el qual consisteix bàsicament en la facultat de poder adreçar-se a totes aquestes institucions en la llengua que considerin convenient i a rebre la documentació d'aquests organismes en la llengua oficial que ells escullin.
- Com a garantia del respecte dels drets lingüístics davant les institucions i organismes públics anteriorment esmentats, als apartats ter-

cer i quart d'aquest article 33 s'inclou l'exigència que tot el personal que es troba al servei d'aquestes administracions públiques i organismes o institucions de Catalunya, tant si formen part de l'Administració estatal, com de l'autonòmica o la local, han d'acreditar que tenen un coneixement «adequat i suficient» de la llengua catalana.

- L'últim apartat d'aquest precepte també reconeix el dret dels ciutadans de Catalunya d'adreçar-se a l'Administració pública i als òrgans jurisdiccionals estatals en llengua catalana i el deure que tenen aquests poders públics d'admetre a tràmit els documents presentats en aquesta llengua i a concedir-los plena validesa i eficàcia.

Finalment, el nou Estatut d'autonomia de Catalunya dedica altres preceptes a la llengua catalana, els quals fan referència al foment i la difusió del català (article 50) i a l'atribució de competències a la Generalitat relacionades amb l'ús i la regulació de la llengua pròpia (article 143).

Així mateix, destaquen per la seva importància els articles 37 i 38 del nou Estatut. Aquests dos preceptes atorguen als drets lingüístics dels ciutadans més garanties que la Constitució espanyola, ja que l'article 37 indica que «la regulació i el desplegament directe dels drets reconeguts pels capítols I, II i III [entre els quals es troben els drets lingüístics] d'aquest títol s'han de fer per llei del Parlament» i l'article 38 els dona una protecció especial quan atribueix la competència de garantir la tutela dels drets continguts en aquests capítols al Consell de Garanties Estatutàries, al mateix temps que preveu que, en cas que aquests drets siguin lesionats, els ciutadans podran recórrer directament els actes causants de la lesió davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. Per tant, tal com es dedueix del contingut d'aquests preceptes, es pot concloure que el nou Estatut d'autonomia de Catalunya conté diversos instruments amb l'objecte d'augmentar la garantia i la protecció dels drets lingüístics, com és l'aplicació del principi de reserva de llei, la introducció d'un nou organisme dedicat a la seva tutela i la possibilitat d'impugnar els actes que lesionin aquests drets de forma directa davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

Caldrà examinar la llei que desplegui i reguli aquesta nova institució de la Generalitat que té previstes les funcions, la composició i el funcionament als articles 76 i 77 del nou Estatut d'autonomia de Catalunya.

2 Previsions normatives referents a l'ús de la llengua dels ciutadans davant l'Administració pública i l'Administració de justícia

Quant a les normes d'àmbit estatal que regulen les relacions entre l'Administració pública i els ciutadans i que es dediquen d'alguna manera a la matèria que és objecte d'anàlisi, podem esmentar el que preveuen la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú (en endavant, LRJAPC) i la Llei 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial (en endavant, LOPJ).

Quant a la Llei 30/1992, l'article 35 inclou entre els diferents drets dels ciutadans reconeguts en aquest precepte, el dret dels ciutadans, en les seves relacions amb les administracions públiques, «*a utilizar las lenguas oficiales en el territorio de su Comunidad Autónoma, de acuerdo con lo previsto en esta Ley y en el resto del Ordenamiento Jurídico*» i, a continuació, l'article 36 es dedica de forma concreta a l'ús de la llengua en els procediments administratius:

«Artículo 36. Lengua de los procedimientos

1. *La lengua de los procedimientos tramitados por la Administración General del Estado será el castellano. No obstante lo anterior, los interesados que se dirijan a los órganos de la Administración General del Estado con sede en el territorio de una Comunidad Autónoma podrán utilizar también la lengua que sea cooficial en ella.*

En este caso, el procedimiento se tramitará en la lengua elegida por el interesado. Si concurrieran varios interesados en el procedimiento, y existiera discrepancia en cuanto a la lengua, el procedimiento se tramitará en castellano, si bien los documentos o testimonios que requieran los interesados se expedirán en la lengua elegida por los mismos.

2. *En los procedimientos tramitados por las Administraciones de las Comunidades Autónomas y de las Entidades Locales, el uso de la lengua se ajustará a lo previsto en la legislación autonómica correspondiente.*
3. *La Administración Pública instructora deberá traducir al castellano los documentos, expedientes o partes de los mismos que deban surtir efecto fuera del territorio de la Comunidad Autónoma y los documentos dirigidos a los interesados que así lo soliciten expresamente. Si debieran surtir efectos en el territorio de una Comunidad Autónoma donde sea cooficial en esa misma lengua distinta del castellano, no será precisa su traducción.»*

En segon lloc, respecte de la LOPJ, l'article 231 s'ocupa de l'ús de la llengua en els processos i les actuacions judicials.

- «1. En todas las actuaciones judiciales, los Jueces, Magistrados, Fiscales, Secretarios y demás funcionarios de Juzgados y Tribunales usarán el castellano, lengua oficial del Estado.
2. Los Jueces, Magistrados, Fiscales y Secretarios y demás funcionarios de Juzgados y Tribunales podrán usar también la lengua oficial propia de la Comunidad Autónoma, si ninguna de las partes se opusiere, alegando desconocimiento de ella que pudiere producir indefensión.
3. Las partes, sus representantes y quienes les dirijan, así como los testigos y peritos, podrán utilizar la lengua que sea también oficial en la Comunidad Autónoma en cuyo territorio tengan lugar las actuaciones judiciales, tanto en manifestaciones orales como escritas.
4. Las actuaciones judiciales realizadas y los documentos presentados en el idioma oficial de una Comunidad Autónoma tendrán, sin necesidad de traducción al castellano, plena validez y eficacia. De oficio se procederá a su traducción cuando deban surtir efecto fuera de la jurisdicción de los órganos judiciales sitos en la Comunidad Autónoma, salvo si se trata de Comunidades Autónomas con lengua oficial propia coincidente. También se procederá a su traducción cuando así lo dispongan las leyes o a instancia de parte que alegue indefensión.
5. En las actuaciones orales, el Juez o Tribunal podrá habilitar como intérprete a cualquier persona conocedora de la lengua empleada, previo juramento o promesa de aquélla.»

A partir de la lectura dels preceptes anteriorment esmentats, es pot arribar a les conclusions següents:

- Es reconeix als ciutadans el dret a poder adreçar als tribunals i als òrgans de l'Administració pública els documents en la llengua que escullin i tindran plena validesa i eficàcia aquells que estiguin redactats en la llengua pròpia que sigui reconeguda com a oficial en aquelles comunitats autònomes on regeix la cooficialitat lingüística.
- En aquells territoris on regeix la doble oficialitat lingüística, el ciutadà afectat en aquests procediments podrà sol·licitar a l'Administració pública o al jutge o tribunal que es tramiti el procediment en la llengua que és pròpia d'aquella comunitat autònoma.
- No obstant això, si en un mateix procediment administratiu o judicial hi participen diferents interessats i algun d'ells al·lega el desconeixement d'aquella llengua, el procediment es portarà a terme en llengua castellana i els documents seran notificats a cada part segons l'idioma que hagi elegit.
- Si un document redactat en la llengua pròpia d'una comunitat

autònoma ha de tenir efectes fora d'aquell territori, en aquell cas haurà de ser traduïda al castellà.

3. *Contingut de les lleis de política i normalització lingüística aprovades a Catalunya*

En tercer lloc, en relació amb el marc jurídic general regulador dels drets lingüístics dels ciutadans, hem de fer referència a les lleis sectorials que s'ocupen en concret d'aquesta matèria. Així, podem esmentar la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya i la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística. Aquestes dues normes analitzen l'ús de la llengua des de diversos vessants: contenen una sèrie de disposicions relatives a principis generals i al reconeixement dels drets lingüístics, es fa referència al seu ús institucional o oficial, al seu ús en l'àmbit de l'ensenyament, al seu impuls institucional i al seu ús en els mitjans de comunicació. Com a novetat, a més de la regulació anterior, la Llei 1/1998 introdueix l'anàlisi de dues qüestions més com són l'ús de la llengua en l'activitat socioeconòmica i la regulació de l'onomàstica.

D'aquestes previsions, és convenient examinar de forma més detallada quins són els principis generals que s'estableixen en les normes esmentades i la regulació que aquestes contenen relativa a l'ús oficial i institucional de la llengua. Quant a les previsions generals, cal tenir present que ambdues lleis tenen com a objectius essencials emparar i fomentar l'ús del català, garantir-ne el coneixement per part de la ciutadania i donar efectivitat al seu ús oficial. No obstant això, de forma innovadora la Llei de política lingüística introdueix com un objectiu més de forma expressa el fet de «donar efectivitat a l'ús oficial del català i del castellà, sense cap discriminació per als ciutadans i ciutadanes», donant èmfasi d'aquesta manera al necessari respecte al principi de no-discriminació per raó de la llengua emprada pel ciutadà.

A més a més, totes dues normes també coincideixen a reconèixer el català com a llengua pròpia de Catalunya.

D'altra banda, cal remarcar que la Llei de política lingüística conté l'article 4 dedicat exclusivament a la regulació dels drets lingüístics, i que indica de forma expressa que «a Catalunya tothom té dret a:

- a) Conèixer les dues llengües oficials.
- b) Expressar-se en qualsevol de les dues llengües oficials, oralment i per escrit, en les relacions i els actes públics i privats.
- c) Ésser atès en qualsevol de les dues llengües oficials en els termes que aquesta Llei estableix.

- d) Emprar lliurement qualsevol de les dues llengües oficials en tots els àmbits.
  - e) No ésser discriminat per raó de la llengua oficial que empra.
2. Tothom pot adreçar-se als jutjats i als tribunals per a obtenir la protecció judicial del dret a emprar la seva llengua.
  3. Tothom pot adreçar-se a l'Administració de la Generalitat i al Síndic de Greuges sol·licitant que, en l'àmbit de llurs competències, actuï per garantir-li els drets lingüístics de forma específica.»

En relació amb les previsions que aquestes normes fan respecte de l'ús oficial i institucional de la llengua, podem resumir el que indiquen en les notes següents:

- La llengua pròpia de la Generalitat i de l'Administració territorial catalana és el català, així com també ho és de les corporacions dependents d'aquesta. La llengua catalana s'utilitzarà en les relacions internes entre elles.
- Tant les lleis que aprovi el Parlament de Catalunya com les resolucions i disposicions generals dictades per l'Administració de la Generalitat i els ens locals de Catalunya s'han de publicar en castellà i català al *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.
- Quant a les relacions entre l'Administració de la Generalitat, la d'àmbit local i l'Administració territorial de l'Estat a Catalunya i els ciutadans, la Llei 7/1983 indica que el ciutadà té dret a adreçar-se a aquestes en la llengua que esculli. En sentit similar, la Llei 1/1998 determina que en els procediments administratius realitzats en el si d'aquestes administracions públiques en principi s'emprarà la llengua catalana, sens perjudici del dret dels ciutadans interessats a adreçar-se a aquestes i a presentar-los els documents i rebre les notificacions d'aquestes en la llengua que aquests estimin oportuna.
- En relació amb les actuacions judicials, es reconeix el dret que tenen els ciutadans d'adreçar-se a l'Administració de justícia i de presentar documents en la llengua que estimin convenient (castellà o català) i el dret a rebre les notificacions dels jutjats i tribunals en l'idioma que decideixin. A més, es reconeix que les actuacions judicials així com els documents presentats davant l'Administració de justícia que estiguin en llengua catalana tenen plena validesa i eficàcia.
- També es declara en aquestes dues normes la plena validesa dels documents públics i els assentaments fets en registres públics en

qualsevol de les dues llengües oficials, la castellana i la catalana. Els documents públics s'atorgaran en la llengua que solliciti l'interessat i, si n'hi ha diversos, en la llengua en què aquests acordin que s'ha de redactar; en cas que no s'arribi a un acord, el document s'haurà d'expedir en els dos idiomes oficials. La inscripció del document públic al registre públic es realitzarà segons la llengua en què aquest estigui redactat.

Finalment, com a qüestió innovadora, la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística imposa l'exigència en diversos preceptes que els funcionaris de l'Administració pública i de l'Administració de justícia, així com els fedataris públics i registradors, han d'estar en condicions de poder atendre les persones tant en castellà com en català, de tal manera que han de tenir un coneixement adequat i suficient d'aquestes dues llengües (articles 11, 13.5, 14.5 i 17.4 d'aquesta norma).

II. RÈGIM JURÍDIC GENERAL APLICABLE ALS FUNCIONARIS PÚBLICS: DRETS I DEURES

Una vegada analitzat el marc general normatiu relatiu al dret d'opció lingüística, cal examinar si la legislació concreta que versa sobre l'organització i l'estructura de la funció pública indica quelcom respecte d'aquesta qüestió.

El punt de partida del nostre estudi, i que és el fonament de la construcció teòrica del tema, és que constitueix un dret dels ciutadans i ciutadanes de Catalunya poder expressar-se en la llengua que lliurement escullin. Hem de descartar, per tant, la idea que, quan parlem de drets lingüístics, estem parlant dels drets dels funcionaris públics en l'exercici dels seus càrrecs. Per definició el funcionari públic està al servei de l'interès general (article 103 de la Constitució). Per tant i *a priori*, tant les administracions públiques a Catalunya com l'Administració de justícia haurien de tenir el deure legal de poder adreçar-se a la ciutadania en qualsevol de les dues llengües oficials. Aquest punt de partida fa fallida en determinats supòsits, quan fem referència als anomenats cossos de funcionaris de l'Estat, els quals no tenen entre els requisits d'accés al càrrec l'exigència de saber català.

Dit l'anterior i, en primer lloc, des d'una perspectiva d'àmbit estatal és aplicable allò que preveu la Llei 30/1984, de 2 d'agost, que conté la reforma de la funció pública. No hem d'oblidar que aquesta Llei és bàsica en al-

gun dels seus aspectes i, per tant, aplicable a tots els funcionaris de les administracions públiques. Aquesta norma s'ocupa, en termes generals, de definir quina és l'estructura i l'organització de la funció pública, el seu sistema retributiu, alguns drets que tenen reconeguts els funcionaris que en formen part (com ara permisos o excedències, entre d'altres) i el règim sancionador que els és aplicable. No es troba dins d'aquesta norma cap precepte que contingui un conjunt de drets i obligacions reconeguts als funcionaris públics, però sí que hi ha certa referència als drets lingüístics de la ciutadania. Així, concretament, l'apartat *b* de l'article 31 d'aquesta Llei defineix com una falta disciplinària molt greu «*toda actuación que suponga discriminación por razón de origen racial o étnico, religión o convicciones, discapacidad, edad u orientación sexual, sexo, lengua, opinión, lugar de nacimiento o vecindad, o cualquier otra condición o circunstancia personal o social, así como el acoso por razón de origen racial o étnico, religión o convicciones, discapacidad, edad u orientación sexual y el acoso sexual*».

En segon lloc, pel que fa a l'àmbit autonòmic, la normativa catalana sí que fa menció expressa dels drets i deures que corresponen als funcionaris públics. Així, doncs, el Decret legislatiu 1/1997, de 31 d'octubre, pel qual s'aprova la refosa en un Text únic dels preceptes de determinats textos legals vigents a Catalunya en matèria de funció pública, conté al seu article 92 el conjunt de drets reconeguts als funcionaris quan diu:

«Article 92. Drets dels funcionaris

En concret, els funcionaris tindran el dret de:

- a) Ser assistits i protegits per la Generalitat envers qualsevol amenaça, ultratge, injúria, calúmia, difamació i, en general, envers qualsevol atemptat contra la seva persona o els seus béns, per raó de l'exercici de les seves funcions.
- b) Romandre en el lloc de treball, sempre que les necessitats del servei ho permetin. Si haguessin de prestar serveis en una altra localitat, tindran dret a les indemnitzacions reglamentàries.
- c) Ser retribuïts d'acord amb el lloc de treball que ocupen i el grau personal que els correspon i quedar acollits al règim general de la Seguretat Social sens perjudici del que estableix la disposició addicional primera.
- d) Optar a les possibilitats de carrera administrativa i de promoció interna que els ofereix aquesta Llei, sempre que compleixin els requisits que s'exigeixen.
- e) Participar en la millora de l'Administració de la Generalitat mitjançant un sistema d'iniciatives i suggeriments que s'haurà de reglamentar amb caràcter general.
- f) Beneficiar-se de l'assistència sanitària i l'acció social, ells mateixos i

els seus familiars, beneficiaris i les persones que tenen reconeguda l'assimilació a aquesta condició, d'acord amb el que estableix el sistema de Seguretat Social a què es troben acollits, i gaudir també dels altres beneficis de qualsevol classe que aquest sistema ofereixi.

- g) Conèixer el seu expedient individual i accedir-hi lliurement.
- h) Ser tractats amb respecte a la seva intimitat i amb la consideració deguda a la seva dignitat, i rebre protecció o assistència envers les ofenses verbals o físiques de naturalesa sexual o de qualsevol altra naturalesa.»

Quant als deures o obligacions que han de complir els funcionaris de la Generalitat de Catalunya, aquests es troben descrits a l'article 108 d'aquesta norma, el qual diu:

«Article 108. Deures del personal de la Generalitat

1. En el compliment de les seves funcions, encaminades a la satisfacció dels interessos generals, els funcionaris de la Generalitat han de respectar rigorosament els principis d'actuació derivats de l'article 103 de la Constitució.
2. Especialment, el personal al servei de la Generalitat tindrà el deure de:
  - a) Complir la Constitució, l'Estatut de Catalunya i les altres disposicions que afecten l'exercici de les seves funcions.
  - b) Complir estrictament, imparcialment i eficaçment les obligacions pròpies del seu lloc de treball, complir les ordres rebudes que es refereixen al servei i formular, si s'escau, els suggeriments que creu oportuns. Si les ordres eren, a judici seu, contràries a la legalitat, podrà sol·licitar-ne la confirmació per escrit i, un cop rebuda, podrà comunicar immediatament per escrit la discrepància al cap superior, el qual decidirà. En cap cas no es compliran les ordres que impliquin comissió de delictes.
  - c) Guardar reserva total respecte als assumptes que coneix per raó de les seves funcions, excepte quan es cometen irregularitats i el superior jeràrquic, un cop advertit, no les esmena.
  - d) Comportar-se en les relacions amb els administrats amb la màxima correcció i procurar en tot moment de prestar el màxim d'ajut i d'informació al públic.
  - e) Esforçar-se per facilitar i exigir als subordinats el compliment de les seves obligacions, mitjançant les instruccions i les ajudes que calguin, i mantenir en tot moment la cordialitat amb ells i amb els seus companys.
  - f) *Vetllar pel propi perfeccionament professional i, en particular, esforçar-se en el perfeccionament del coneixement del català per tal*

d'utilitzar-lo adequadament en la seva feina, i assistir amb aquesta finalitat als cursos que imparteixin els centres de formació.

- g) Complir estrictament la jornada i l'horari de treball, els quals es determinaran per reglament en funció de la millor atenció als administrats, dels objectius assenyalats en els serveis i del bon funcionament d'aquests.
  - h) No alterar voluntàriament, per cap mitjà, les seves condicions físiques i psíquiques ni induir altre personal a fer-ho, quan això pugui afectar d'una manera considerable el funcionament regular dels serveis o la tasca que té encomanada.
3. El personal al servei de la Generalitat no serà obligat a residir a la localitat on treballa, llevat dels casos en què per raó del servei el deure de residència sigui necessari.
Això no podrà ser obstacle per a l'estricta compliment de la jornada i de l'horari de treball.
4. Excepcionalment es podrà exigir al personal al servei de la Generalitat l'execució de tasques fora de l'horari ordinari.»

Respecte del dret d'opció lingüística reconegut als ciutadans per la Constitució i per altres normes de rang legal anteriorment esmentades, aquest Decret també s'hi dedica de forma expressa, ja que a l'article 117, apartat *b*, diu:

«*Article 115. Faltes molt greus.*

Es consideraran faltes molt greus:

[...] *b*) Tota actuació que signifiqui discriminació per raó de raça, sexe, religió, llengua, opinió, lloc de naixement o veïnatge o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.»

Si tenim en compte el que preveu l'article 119 (apartats 2, 3 i 9), posat en relació amb el precepte anteriorment esmentat, es dedueix que davant d'aquests supòsits de discriminació causada per raó de la llengua emprada, atès que es tracta d'una infracció qualificada com a molt greu, pot imposar-se alguna d'aquestes sancions: separació del servei, suspensió de funcions per més d'un any i menys de sis, el trasllat de lloc de treball amb canvi de residència, la destitució del càrrec de comandament, la rescissió del nomenament d'interí o bé la pèrdua de graus personals.

Com a resum, per tant, podem indicar que totes dues normes, tant la Llei 30/1984 com el Decret legislatiu 1/1997, qualifiquen com a falta molt greu la conducta d'un funcionari públic que comporti la discriminació d'un ciutadà per raó de la llengua que aquest utilitzi. Però, a més a més, la norma catalana preveu com un deure que és atribuït als funcionaris de

la Generalitat de Catalunya el fet de «vetllar pel propi perfeccionament professional i, en particular, esforçar-se en el perfeccionament del coneixement del català per tal d'utilitzar-lo adequadament en la seva feina, i assistir amb aquesta finalitat als cursos que imparteixin els centres de formació», és a dir, aquests tenen l'obligació de conèixer la llengua catalana i perfeccionar-la amb la finalitat de poder atendre les sol·licituds que la ciutadania els presenti en aquest idioma.³

III. TIPIFICACIÓ DE SANCIONS DISCIPLINÀRIES APLICABLES ALS CASOS DE VULNERACIÓ DEL DRET D'OPCIÓ LINGÜÍSTICA RECONEGUT ALS CIUTADANS

Finalment, cal tenir en compte la normativa relativa al règim disciplinari aplicable als funcionaris públics. En aquest punt hem de fer esment en l'àmbit estatal al Reial decret 33/1986, de 10 de gener, pel qual s'aprova el Reglament de règim disciplinari dels funcionaris de l'Administració de l'Estat, i en l'àmbit autonòmic al Decret 336/1986, de 6 de novembre, d'aprovació del Reglament de règim disciplinari de la funció pública de l'Administració de la Generalitat de Catalunya. En ambdues normes es fa referència al dret d'opció lingüística que tenen reconegut els ciutadans, ja que en aquestes s'estableix com a conducta constitutiva d'una infracció comesa per un funcionari públic i, que comporta com a conseqüència la imposició d'una sanció, aquelles activitats o conductes realitzades pel personal de l'Administració pública que suposin un tracte discriminatori a algun ciutadà per raó de la seva llengua. Concretament, a l'article 6.b del Reial decret 33/1986 es diu que:

«Son faltas muy graves:

b) Toda actuación que suponga discriminación por razón de raza, sexo, religión, lengua, opinión, lugar de nacimiento, vecindad, o cualquier otra condición o circunstancia personal o social.»

3. Aquesta previsió que conté la norma catalana que qualifica com a deure dels funcionaris públics de la Generalitat de Catalunya el fet de conèixer la llengua catalana i esforçar-se en el seu perfeccionament té efectes pràctics de gran importància, ja que, tal com es veurà en l'últim apartat, és una qüestió que ha estat debatuda de forma reiterada en seu jurisdiccional, és a dir, l'adequació a la legalitat d'aquells casos en què per a l'accés dels ciutadans a determinats càrrecs de la funció pública s'exigeix el coneixement del català o bé, tot i que el coneixement d'aquesta llengua no és un requisit d'accés per a la funció pública, sí que adquireix la condició de mèrit a tenir en compte.

Per conèixer quins són els tipus de sancions que es poden imposar als funcionaris i quin tipus de sancions correspon a cadascuna de les infraccions, s'ha d'examinar el que diuen els articles 14 a 16 d'aquesta norma:

«Artículo 14. Sanciones disciplinarias

Por razón de las faltas a que se refiere este Reglamento, podrán imponerse las siguientes sanciones:

- a) Separación del servicio*
- b) Suspensión de funciones*
- c) Traslado con cambio de residencia*
- d) (derogada)*
- e) Apercibimiento.*

»Artículo 15. Separación de servicio.

La sanción de separación de servicio, únicamente podrá imponerse por faltas muy graves.

»Artículo 16. Suspensión de funciones y traslado con cambio de residencia.

Las sanciones de los apartados b) o c) del artículo 14 podrán imponerse por la comisión de faltas graves o muy graves.

La sanción de suspensión de funciones impuesta por comisión de falta muy grave, no podrá ser superior a seis años ni inferior a tres. Si se impone por falta grave, no excederá de tres años.

Si la suspensión firme no excede del período en el que el funcionario permaneció en suspensión provisional, la sanción no comportará necesariamente pérdida del puesto de trabajo.

Los funcionarios sancionados con traslado con cambio de residencia, no podrán obtener nuevo destino por ningún procedimiento en la localidad desde la que fueron trasladados, durante tres años, cuando hubiere sido impuesta por falta muy grave, y durante uno cuando hubiere correspondido a la comisión de una falta grave. Dicho plazo se computará desde el momento en que se efectuó el traslado.»

Per tant, d'acord amb els anteriors preceptes, es pot afirmar que, com que el Reial decret tipifica com a sanció molt greu «*toda actuación que suponga discriminación por razón de [...] lengua*», en aquests casos, doncs, és possible que al funcionari causant d'aquesta situació discriminatòria se li pugui imposar qualsevol de les sancions previstes: la separació del servei, la suspensió de funcions (que en aquest cas, en tractar-se d'una falta molt greu, no podrà superar els sis anys, però tampoc podrà tenir una durada inferior als tres anys), el trasllat amb canvi de residència o bé l'apercebiment.

En últim lloc, cal tenir present que, atès que aquests casos en què un funcionari públic porta a terme una conducta discriminatòria davant d'un ciutadà per raó de la llengua que aquest utilitza constitueixen una falta molt greu, per a la imposició de la sanció oportuna es requerirà que prèviament s'hagi incoat un expedient administratiu d'acord amb el que preveu l'article 18.1 d'aquesta norma.

«Artículo 18. Imposición de sanciones.

1. No se podrán imponer sanciones por faltas graves o muy graves, sino en virtud de expediente instruido al efecto, con arreglo al procedimiento regulado en el Título II del presente Reglamento.»

En relació amb la normativa autonòmica catalana, el Decret 336/1986, a l'article 3.b, preveu el següent:

«Són faltes molt greus:

b) Tota actuació que signifiqui discriminació per raó de raça, sexe, religió o llengua, opinió, lloc de naixement o veïnatge o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.»

L'article 9, al seu apartat primer, enumera les diverses sancions que poden imposar-se en casos de faltes molt greus, com és el cas que ens ocupa, en relació amb supòsits de conductes portades a terme per funcionaris públics que són constitutives d'una discriminació per raó de la llengua utilitzada pels ciutadans.

«1. En el cas de faltes qualificades de molt greus s'imposarà alguna de les sancions següents:

- a) La separació del servei*
- b) La suspensió de funcions per més d'un any i menys de sis, amb pèrdua de les retribucions corresponents.*
- c) El trasllat de lloc de treball amb canvi de residència.»*

Igualment, de forma similar al que diu l'article 18.1 del Reial decret 33/1986, l'article 17.2 del Decret 336/1986 indica que és necessari per a la imposició de sancions per la comissió d'infraccions molt greus, com és la conducta d'un funcionari que provoca una actitud de discriminació envers un ciutadà per la llengua que aquest utilitza, l'obertura d'un expedient sancionador i el seguiment del procediment administratiu sancionador regulat en aquesta norma. Aquest precepte diu:

«Les sancions per a faltes greus o molt greus s'imposen sempre amb la instrucció prèvia d'un corresponent expedient disciplinari que a aquest efecte es regula a continuació.»

Per tant, del contingut dels preceptes anteriorment esmentats, es poden extreure les següents notes característiques pròpies del règim sancionador o disciplinari dels funcionaris públics per la comissió d'infraccions que impliquen la discriminació per raó de la llengua utilitzada pel ciutadà davant l'Administració pública:

1. Les dues normes fan referència al dret d'ús de la llengua que tenen reconegut constitucionalment els ciutadans de forma indirecta tipificant com una infracció molt greu dels funcionaris la comissió d'actuacions que provoquin la discriminació per raó de la llengua emprada pels ciutadans.
2. Les sancions a imposar en aquests casos discriminatoris poden ser la separació del servei, la suspensió de funcions i el trasllat de lloc de treball.
3. Com que la discriminació per raó de la llengua és considerada com una infracció molt greu, per a la imposició de sancions al funcionari causant de la situació discriminatòria és requisit essencial, exigint per les normes, que prèviament s'hagi instruït un expedient disciplinari i que es segueixin els tràmits previstos a la norma propis del procediment disciplinari aplicable a la funció pública, que són, a grans trets, els següents:
  - a. Iniciació d'ofici: nomenament d'un instructor i secretari, remissió a l'instructor de tota la documentació relativa a aquell cas.
  - b. Notificació a l'interessat de la incoació de l'expedient.
  - c. Pràctica de les proves necessàries.
  - d. Formulació per part de l'instructor del plec de càrrecs, i notificació a l'inculpat.
  - e. Fase d'allegacions a favor de l'inculpat, en la qual pot sol·licitar la pràctica de certes proves que considera adients per a la seva defensa.
  - f. Formulació per part de l'instructor de la proposta de resolució, la qual és notificada a l'interessat per tal que en un termini posterior de cinc dies pugui presentar alegacions.
  - g. Remissió de l'expedient complet a l'òrgan administratiu que ha acordat incoar l'expedient, el qual el remetrà a l'òrgan competent per resoldre.
  - h. Resolució per part de l'òrgan competent.

IV. LÍMITS I REQUISITS QUE CAL RESPECTAR PER A LA IMPOSICIÓ DE LA FALTA DISCIPLINÀRIA ALS FUNCIONARIS PÚBLICS EN ELS SUPÒSITS DE DISCRIMINACIÓ ALS CIUTADANS PER RAÓ DE LA LLENGUA EMPRADA

En aquest punt cal posar èmfasi en la idea que prèviament ja s'ha assenyalat de forma genèrica en l'apartat anterior i és que, per a l'aplicació pràctica d'aquesta sanció disciplinària prevista al nostre ordenament jurídic per aquells casos en què s'ha produït un tracte discriminatori a un ciutadà per raó de la seva llengua, és necessari que prèviament es tinguin en compte si es donen els requisits necessaris per entendre que tal infracció disciplinària ha estat comesa i que no es vulneren els límits que la doctrina i la jurisprudència han establert en relació amb el principi d'igualtat i la possible discriminació.

Cal partir en aquest punt del fet que no tota conducta per la qual es dóna un tracte diferent a un ciutadà davant d'una mateixa situació que a la resta de persones és constitutiva d'una conducta discriminatòria, sinó que per tal que aquesta diferenciació en el tracte pugui ser qualificada com a discriminació han de complir-se una sèrie de premisses establertes per la doctrina constitucional en relació amb l'article 14 de la Constitució espanyola:

- Per poder considerar que el tracte desigual és també discriminatori cal que la desigualtat no es trobi fonamentada en cap justificació objectiva i raonable.
- A més, en cas que el tracte desigual sigui degut a una causa justificativa, cal que aquesta justificació respongui al principi de proporcionalitat que ha de donar-se entre els mitjans emprats (o la mesura presa) i la finalitat perseguida amb aquesta desigualtat en el tracte.

En aquells supòsits en què s'ha donat una conducta que a primera vista sembla que podria ser considerada com a discriminatòria i de l'anàlisi de la situació no es demostra que la desigualtat es trobava degudament justificada i respectava el principi de proporcionalitat és quan es pot afirmar que ens trobem davant d'una situació discriminatòria mereixedora d'una sanció.⁴

4. En aquest sentit, Joan Manel TRAYTER, *Manual de derecho disciplinario de los funcionarios públicos*, Ed. Marcial Pons, Madrid 1992, pàg. 242-245.

Una vegada determinats els límits generals del principi d'igualtat que cal tenir presents a l'hora d'apreciar si davant d'una determinada situació s'ha produït o no una discriminació, és oportú examinar quins són els requisits que han de concórrer per tal de poder estimar que escau imposar una sanció disciplinària a un funcionari públic per haver portat a terme una conducta discriminatòria. Els requisits que cal que es donin per poder apreciar que el funcionari públic ha incorregut en aquesta infracció són els següents:⁵

- El subjecte actiu ha de ser sempre un funcionari públic en l'exercici del seu càrrec, és a dir, només poden imposar-se aquestes sancions disciplinàries a aquelles persones que tenen la condició de funcionari i que, a més, la conducta constitutiva de la infracció s'hagi realitzat durant l'exercici de les funcions que aquest té atribuïdes legalment.
- El bé jurídic que cal que s'hagi vulnerat amb aquesta conducta discriminatòria és el servei públic que de forma normal i eficaç està obligada a prestar l'Administració pública als ciutadans, ja que, tal com estableix la Llei 30/1992, en aquelles situacions en què el servei prestat per l'Administració produeixi algun tipus de dany o perjudici al ciutadà, a més de tractar-se d'una conducta que pot ser constitutiva d'una infracció disciplinària a la qual li correspon la imposició de l'oportuna sanció, escau apreciar la responsabilitat patrimonial de l'Administració pública que ha de respondre i indemnitzar al ciutadà afectat pels danys i perjudicis causats.
- Finalment, per poder estimar que la vulneració del principi d'igualtat, és a dir, que la conducta discriminatòria produïda en cada cas és constitutiva d'una infracció disciplinària i, per tant, mereixedora de la imposició d'una sanció al funcionari públic que l'ha comès, és necessari que tal discriminació hagi estat provocada de forma intencionada i voluntària per part del funcionari públic.

En definitiva i com a conclusió, no tota conducta portada a terme per un funcionari públic que a primera vista sembla discriminatòria constitueix realment una vulneració del principi d'igualtat, reconegut a l'article 14 de la Constitució, i la comissió d'una infracció disciplinària que condueix ne-

5. Sobre aquest tema, vegeu Joan Manel TRAYTER, *Manual de derecho disciplinario de los funcionarios públicos*, Ed. Marcial Pons, Madrid 1992, pàg. 246-247.

cessàriament a la imposició de l'oportuna sanció. De forma contrària, cal tenir present que només en aquells casos en què prèviament es tinguin en compte els límits del principi d'igualtat reconeguts de forma reiterada per la doctrina jurisprudencial i s'analitzi la concurrència dels requisits necessaris per poder estimar que s'ha comès aquesta falta disciplinària consistent en la conducta discriminatòria per raó de circumstàncies personals del ciutadà afectat, es podrà afirmar amb fermesa que aquesta infracció ha estat comesa pel funcionari públic i és susceptible de la imposició de la sanció prevista a l'ordenament jurídic vigent. És a dir, per estimar que en relació amb un supòsit de fet determinat s'ha produït aquesta infracció disciplinària i que com a conseqüència ha d'imposar-se la sanció cal que el tracte desigual donat al ciutadà no es trobi justificat i, a més a més, que aquesta conducta discriminatòria hagi estat realitzada de forma conscient i voluntària per un funcionari públic durant el desenvolupament de les seves funcions.

V. ANÀLISI JURISPRUDENCIAL EN RELACIÓ AMB AQUESTA MATÈRIA

En darrer lloc és d'interès examinar quina és l'aplicació pràctica que aquest dret d'opció lingüística, reconegut als ciutadans, com hem vist, en diverses normes del nostre ordenament jurídic, ha tingut i quins són els casos que han estat tractats en seu jurisdiccional en relació amb aquesta matèria. Així, es pot afirmar que, si bé és una constant en tota la legislació vigent reconèixer el dret dels ciutadans a optar per l'ús d'una llengua o una altra en aquells territoris on regeix la cooficialitat lingüística i que es qualifica com a una falta molt greu la realització d'una conducta discriminatòria envers un ciutadà per raó de la seva llengua, no obstant això, de l'anàlisi jurisprudencial es pot afirmar que a la pràctica no s'han donat casos d'imposició de sancions disciplinàries a funcionaris públics per haver comès aquest tipus de situacions discriminatòries per motius lingüístics.

Escau considerar, per tant, quins són els tipus d'assumptes que de manera més freqüent són tractats per la jurisprudència i que versen sobre els drets lingüístics reconeguts als ciutadans. Així doncs, els tipus de qüestions que han estat analitzades per jutges i tribunals són, entre d'altres, les següents:

- Casos en què s'ha examinat si compleix amb la legalitat vigent el fet de requerir als ciutadans, per a l'accés a determinats càrrecs de l'Administració pública, que tinguin coneixements de la llengua pròpia de les comunitats autònomes on regeix la cooficialitat

idiomàtica (a títol d'exemple, les sentències del Tribunal Constitucional núm. 48/2000 i 253/2005; les sentències del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya núm. 33/1994, 96/2000, 1341/2001, i les sentències del Tribunal Superior de Justícia de Navarra núm. 1186/2003, 812/2004 i 123/2005).

- El dret a sol·licitar la traducció a la llengua pròpia d'aquella comunitat autònoma dels documents oficials o públics (per exemple, les sentències del Tribunal Suprem de 25 d'octubre de 1994 i de 29 de maig de 1995 i la sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya núm. 34/2003).
- El dret dels ciutadans a sol·licitar a l'Administració pública que es publiquin determinats actes administratius en els butlletins oficials en les dues llengües que siguin cooficials en aquell territori (a títol d'exemple, la sentència del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears núm. 524/1994).
- El dret a poder escollir la llengua a emprar a l'hora d'inscriure determinades informacions en registres públics (per exemple, la sentència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya núm. 943/2003).

Per tant, de l'anàlisi de la doctrina jurisprudencial en relació amb aquesta matèria relativa als drets lingüístics dels ciutadans, es pot afirmar sense cap dubte que el que ha estat tractat sobre aquest tema en seu jurisdiccional de forma més freqüent és el respecte o no a la legalitat vigent del fet consistent a requerir als ciutadans el coneixement de certes llengües pròpies d'una comunitat autònoma determinada per tal de permetre accedir als ciutadans a determinats càrrecs de la funció pública.⁶ Cal tenir present que en aquesta matèria, si bé en un principi la línia seguida pel Tribunal Suprem distava molt de la seguida pel Tribunal Constitucional, a partir de l'any 1986 han coincidit ambdós tribunals per l'apropament de la tendència jurisprudencial del Tribunal Suprem a la doctrina seguida pel Tribunal Constitucional fins llavors. No obstant això, tal com posa de manifest Jesús Prieto de Pedro,⁷ cal distingir entre aquells

6. Sobre aquesta matèria, Jesús GONZÁLEZ PÉREZ i FRANCISCO GONZÁLEZ NAVARRO, *Comentarios a la LRJAPC (Ley 30/1992, de 26 de noviembre)*, Ed. Civitas, Madrid 1993, 1a ed., pàg. 454-457.

7. Sobre aquest tema, vegeu Jesús PRIETO DE PEDRO, «Libertades lingüísticas, doble oficialidad e igualdad en la jurisprudencia», *Revista Llengua i Dret*, núm. 14, juliol 1990, pàg. 18-21.

supòsits en què l'exigència de coneixement de la llengua pròpia d'una comunitat autònoma adquireix la condició de mèrit a considerar a l'hora de valorar al candidat per a l'accés a la funció pública i aquells casos en què aquest requeriment constitueix no un mer mèrit, sinó un requisit imprescindible per poder accedir a aquell càrrec públic. Així, en els primers casos el Tribunal Constitucional s'ha manifestat normalment de forma favorable al fet de considerar com un mèrit el coneixement de la llengua pròpia d'aquell territori (en aquesta línia, es poden veure, entre d'altres, les sentències núm. 82/1986 i 76/1983. Per contra, quan el coneixement d'aquesta llengua pròpia adquireix ja la naturalesa de condició o requisit de capacitat que necessàriament cal complir per poder accedir a la funció pública, en aquests casos únicament s'admet que pugui donar-se la naturalesa de requisit de capacitat al coneixement de la llengua si aquest requisit es troba suficientment justificat, és a dir, si el fet d'exigir a les persones que volen accedir a determinats càrrecs de la funció pública el coneixement d'aquella llengua es troba degudament justificat tenint en compte el tipus de funcions que corresponen a aquell càrrec públic i la necessitat real que la persona que l'ocupi conegui aquella llengua (quant a això, es pot examinar el que diu el Tribunal Constitucional a la Sentència de 2 de juliol de 1981).⁸

En relació amb quina ha estat la línia seguida pels jutges i tribunals davant de possibles faltes comeses per funcionaris públics constitutives de discriminació per raó de la llengua utilitzada pel ciutadà, cal afirmar que no es troben supòsits que hagin versat sobre aquesta qüestió i que hagin estat tractats en seu jurisdiccional.

Així, únicament en relació amb aquesta matèria s'ha pronunciat el Consell General del Poder Judicial en l'assumpte següent: el mes de desembre de 2002, el Jutjat de Primera Instància i Instrucció de Gavà, davant la presentació d'un escrit redactat en llengua catalana, va declarar-ne la inadmissió a tràmit, i va ordenar al justiciable que aportés còpia de la demanda en castellà (*«requiérase al demandante por término de diez días a fin de que aporte copia de la demanda en castellano y, posteriormente, se acordará lo oportuno»*). Davant aquests fets, el ciutadà afectat no va tenir més remei que presentar la còpia de l'escrit traduïda, posant els fets en coneixement de l'autoritat superior perquè adoptés les mesures legals oportunes contra aquesta situació.

8. Sobre aquesta matèria, Jaume VERNET I LLOBET, «La valoració dels coneixements de llengua catalana en l'accés a la funció pública local», *Revista Llengua i Dret*, núm. 17, juliol 1992, pàg. 138-139.

Hem de recordar que el dret a dirigir-se a jutges i tribunals en llengua catalana està reconegut amb caràcter general a l'article 3 de la Constitució espanyola i, més concretament, a l'article 231.4 de la Llei orgànica del poder judicial, que consagra la plena validesa i eficàcia «sense necessitat de traducció» de les actuacions judicials i els documents presentats en l'idioma oficial d'una comunitat autònoma.

La Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en vista de l'anterior, va decidir imposar una sanció d'advertència al jutge, atès que considerava que la decisió de condicionar l'admissió d'una demanda redactada en català a la seva presentació en llengua castellana vulnerava els anteriors preceptes i, per tant, que d'acord amb el règim disciplinari dels jutges i magistrats,⁹ s'havia comès una falta lleu de consideració als administrats. El jutge C.A.M. va presentar recurs davant el Consell General del Poder Judicial, màxim òrgan de govern del poder judicial, al·legant en la seva defensa que havia estat exercint a Madrid i Conca i que no tenia malícia en la seva actuació, oblidant, afegiríem nosaltres, que existeix, per evitar aquestes disfuncions, un servei gratuït de traducció a disposició de tot el personal dels jutjats i tribunals.

Finalment, el 7 de juliol del 2004, el Ple d'aquest òrgan de govern va decidir anul·lar la sanció, en estimar les raons del jutge, i va afegir, a més a més, que «*en ningún momento puede considerarse un menosprecio a la dignidad del demandante exigir el escrito en lengua castellana y, por tanto, no cabe apreciar ninguna falta de consideración por la que fue sancionado el magistrado recurrente, debiendo ser archivadas todas las actuaciones.*»

Òbviament aquesta és una resolució aïllada que oblida, a més del règim de cooficialitat de llengües, el dret fonamental dels ciutadans a la tutela judicial efectiva, és a dir, a la protecció real de les seves reclamacions. En la pràctica, si es generalitzés aquesta doctrina, la vulneració de les regles que hem analitzat al llarg d'aquest article no comportaria cap conseqüència jurídica. Esperem que això no sigui així.

9. El règim disciplinari aplicable als jutges i magistrats és previst als articles 414 a 427 de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, reguladora del poder judicial, els quals conformen el contingut del capítol III («De la responsabilidad disciplinaria») del títol III («Del régimen de los juzgados y tribunales») d'aquesta norma.

THE LEGAL REGIME OF DISCIPLINARY
SANCTIONS FOR CIVIL SERVANTS
IN CASES OF LANGUAGE
DISCRIMINATION

Joan Manel TRAYER JIMÉNEZ

If we take Article 3 of the constitution and certain precepts contained in some statutes of autonomy, we can affirm that currently, in some territories of Spain, what has been called *co-official language status* governs. To put it in other words, that situation where the right to a language option has been recognized for the citizenry, where the citizens have the right to be able to choose to use Spanish or the language recognized as being official in that autonomous region, with both Spanish and the language of the autonomous region having the same value and effects under the law. This right of the citizenry to choose is recognized in other regulations such as the Legal Regime of Government Administrations and Common Administrative Procedure Act 30 of November 26, 1992, Judiciary Implementing 6 of July 1, 1986; the Language Normalization in Catalonia Act 7 of April 18, 1983 and the Language Policy Act 1 of January 7, 1998, which also deal with language rights from various perspectives.

The general regulations governing the civil service (Public Reform Act 30 of August 2, 1984, and Legislative Decree 1 of October 31, 1997, by which authorization was given to merge in a single text the precepts of specific legal texts that were then in effect in Catalo-

EL RÉGIMEN JURÍDICO SANCIONADOR
DISCIPLINARIO APLICABLE
A LOS FUNCIONARIOS EN SUPUESTOS
DE DISCRIMINACIÓN POR RAZÓN
DE LENGUA

Joan Manel TRAYER JIMÉNEZ

Partiendo del artículo 3 de la Constitución y de determinados preceptos contenidos en algunos estatutos de autonomía, se puede afirmar que actualmente en determinados territorios del Estado rige lo que se denomina *cooficialidad lingüística*, es decir, aquella situación en qué los ciudadanos tienen reconocido el derecho de opción lingüística, el derecho a poder escoger utilizar la lengua castellana o la lengua autonómica reconocida como oficial en aquel territorio, otorgando a ambas el mismo valor y efectos. Este derecho de opción de la ciudadanía también se encuentra reconocido en otras normas como la Ley 30/1992, de 26 de noviembre, de régimen jurídico de las administraciones públicas y del procedimiento administrativo común; la Ley orgánica 6/1985, de 1 de julio, del poder judicial; la Ley 7/1983, de 18 de abril, de normalización lingüística en Cataluña, y la Ley 1/1998, de 7 de enero, de política lingüística, que también tratan los derechos lingüísticos desde diversas perspectivas.

La normativa general reguladora de la función pública (la Ley 30/1984, de 2 de agosto, sobre la reforma pública i el Decreto legislativo 1/1997, de 31 de octubre, por el cual se aprueba la refundición en un Texto único de los preceptos de determinados textos legales

nia regarding the civil service) and the disciplinary regulations applicable to civil servants (Royal Decree 33/January 10, 1986, establishing Disciplinary Regulations for Civil Service Employees and Decree 336/November 6, 1986, establishing Disciplinary Regulations for Civil Service Employees of the Generalitat [Autonomous Government of Catalonia]) classify as very serious misconduct any administrative action that might imply discrimination because of the language used by the citizens and, in consequence, the citizens would have available the following sanctions: removal from the civil service, suspension, or transfer. Furthermore, since this is very serious misconduct, such actions require the processing of a prior disciplinary action before the sanction is imposed.

As refers to case law on this issue, one can assert that on very few occasions have judges and courts decided to impose sanctions on civil servants for discrimination on the basis of the language used by the citizens before any type of public administration or official entity (such as notaries or registers). The types of scenarios that are most frequently brought up in court are cases in which limitations are imposed or the right of access to a public position is denied to a person because of his lack of knowledge of the autochthonous language declared to be official in that territory.

vigentes en Cataluña en materia de función pública) y la normativa disciplinaria aplicable a este colectivo (el Real decreto 33/1986, de 10 de enero, por el cual se aprueba el Reglamento de régimen disciplinario de los funcionarios de la Administración del Estado y el Decreto 336/1986, de 6 de noviembre, de aprobación del Reglamento del régimen disciplinario de la función pública de la Administración de la Generalidad de Cataluña), califican como falta muy grave toda actuación administrativa que implique una discriminación por razón de la lengua utilizada por los ciudadanos y, por tanto, les corresponde como posibles sanciones a imponer la separación del servicio del funcionario público, la suspensión en sus funciones o el traslado del puesto de trabajo. Asimismo, dado que son faltas muy graves, requieren la tramitación de un procedimiento disciplinario previo antes de la imposición de la sanción.

En cuanto a la doctrina jurisprudencial sobre este tema, se puede afirmar que en muy pocas ocasiones los jueces y tribunales han decidido imponer a funcionarios públicos sanciones en casos de discriminación por razón de la lengua utilizada por los ciudadanos ante cualquier tipo de Administración pública o entidad oficial (como notarías o registros), siendo el tipo de supuestos de hecho más tratados en sede jurisdiccional los casos en los que se imponen limitaciones o se priva del derecho de acceso a un cargo público a una persona causados por el desconocimiento de la lengua propia declarada como oficial en aquel territorio.